

Генерал-мајор  
проф. др Божидар Форца,  
начелник Управе  
за стратегијско  
планирање

# ТРАНСПАРЕНТНО ПЛАНИРАЊЕ

У све три сфере развоја система одбране, стратешко-доктринарној, правно-нормативној и организационо-функционалној, можемо рећи да смо интероперабилни са најјачим, најразвијенијим земљама, а посебно са својим окружењем. У стратегији и доктрини, ми практично говоримо истим језиком, односно, говоримо о истим аспектима, водећи рачуна о специфичностима сопственог система посебно, каже генерал Форца, истичући да је у изради Нацрта дугорочног плана развоја система одбране Србије примењен савремени приступ планирању одбране заснован на дефинисању стратешких опредељења и потребних способности Војске Србије.



СНИМИО Р. ПОПОВИЋ

У Управи за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране тренутно се ради на више важних задатака и докумената за развој и доградњу система одбране. То су Нацрт дугорочног плана развоја система одбране, који најпре усваја Влада а потом и Народна скупштина, затим оптимизација система планирања, програмирања, буџетирања и извршења (ППБИ) у систему одбране, израда Министарског упутства за наредну годину и *Беле књиге одбране*, увелико се одмакло у изради Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности под називом „Жене, мир и безбедност“, из научне делатности актуелан је скуп SYMOPIS 2010, који се одржава у септембру...

О тим и другим пословима и задацима разговарамо са начелником Управе генерал-мајором проф. др Божидаром Форцом.

□ Докле се ситишло са израдом Нацрта дугорочног плана развоја система одбране?

Дугорочни план развоја система одбране Републике Србије је документ планирања одбране у коме се дефинишу стратегијска опредељења и потребне способности Војске Србије, садржај и динамика организационих промена, развој људских и материјалних ресурса, финансирање система одбране и друга питања за функционисање система одбране, у складу са мисијама и задацима у одбрани Србије. Документ се израђује сваке четврте године за период од десет година, ставови утврђени у том документу операционализују се у *Стратегијском прегледу одбране*, а достижу се извршавањем Средњорочног плана и програма развоја система одбране.

У складу са прописаним надлежностима, наша управа је заједно са Радном групом припремила нацрт. После разматрања на Савету за планирање одбране и када га министар одбране верификује, он ће бити достављен Влади Србије на разматрање, а коначно га, у складу са Законом о одбрани, усваја Народна скупштина. То је битан дугорочни плански документ који употпуњује процес планирања одбране, а у његовој изради примењен је савремени приступ планирању одбране заснован на способностима, што подразумева утврђивање основних елемената одбрамбених способности и конципирање развоја кроз развој чинаца способности система одбране. У оквиру овог документа првенствено се дефинишу дугорочни, средњорочни и краткорочни циљеви, али и приоритети достизања тих циљева и способности за систем одбране у периодима од 2010. до 2015. године, као и од 2016. до 2020. године.

□ *Актуелан задатак је оптимизација система планирања, програмирања, буџетирања и извршења (ППБИ) у систему одбране?*

Од 2008. године постоји Правилник о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у Министарству одбране и Војсци Србије, урађен на бази страних искустава, наших сазнања и обуке која је спроведена.

Тај систем уведен је у нашу праксу ове године и после првих анализа уочена је потреба његове доградње, након чега је формиран радни тим који до октобра треба да Савету за планирање одбране предложи оптимизирани организацију и функционисање тог система.

Основне примедбе су на велики број главних програма и функција, али и на односе носилаца функција и носилаца главних програма. Трећи аспект овог проблема су норме и стандарди, који постоје у свим војскама као и код нас, а које носиоци функција треба да искажу. На пример, колико једног војника следује – од чарапа до пушке...

Изучили смо бројна искуства страних земаља, формирали радни тим који у септембру завршава студију „Оптимизација организације и функционисање ППБИ у Министарству одбране и Војсци Србије“ са намером да је тестирамо 2011. године и да 2012. године стартујемо са новом организацијом ППБИ. Уверени смо да смо на добром путу.

□ *Шта би требало тежишно да садржи ново Министарско упутство за следећу годину?*

Министарско упутство за наредну годину неће претрпети знатније промене када је реч о општим садржајима. Ми смо предложили да, уколико се не утврди посебно Министарско упутство за *Партнерство за мир*, као што га имају земље чланице Европске уније, у том случају бисмо додали *Партнерство за мир* и рад Групе Србија–Нато за реформу система одбране.

Министарско упутство се у Управи за стратегијско планирање израђује од 2006. године и оно даје смернице за израду годишњих планова носилаца функција и годишњих планова рада организационих јединица Министарства одбране и команди, јединица и установа Војске Србије. Њиме се практично одређују приоритети у раду Министарства и Војске.

Припреме за израду овог упутства су плански отпочеле и у њему ће тежиште бити професионализација војске, реформа војношколског система, развој људских и материјалних ресурса и модернизација наше војске, што ће бити и кључни аспекти дугорочног плана развоја система одбране.

□ *Приметно је интензивирање активности везаних за Програм „Партнерство за мир“, а шта је и реактивирање рада Групе Србија–НАТО за реформу одбране?*

Прошле и ове године са Директоратом Натоа за планирање договорили смо 42 партнерска циља. Прошле године било их је 19, а ове су усвојена 23 нова и до октобра треба да предамо акциони план у коме ћемо изнети начине достизања тих циљева у Министарству одбране и у Војсци Србије.

У јуну ове године реактивиран је рад Групе Србија–НАТО за реформу одбране. Смањен је број радних столова на шест, а на заједничком састанку са Директоратом Натоа за планирање који је одржан у Београду договорен је једногодишњи план. Оно што смо оптимизирали у раду те Групе јесте да смо све партнерске циљеве који пролазе кроз Процес планирања и ревизије (ПАРП) уједно уврстили у рад радних столова, чиме ћемо носиоцима партнерских циљева помоћи да у сарадњи са земљама чланицама Европске уније и Натоа што ефикасније раде на реализацији тих циљева, а њихова суштина је развијање војних капацитета ради доприноса активностима *Партнерства за мир*. Са друге стране, радни столови подржаће програме и задатке који се већ реализују у Министарству одбране и Војсци Србије, пре свега преко прикупљања најбољих страних искустава и предлога носиоцима функција у систему одбране.

□ *Које партнерске циљеве издвајате?*

Очекује се значајније ангажовање Војске и других снага система одбране у мултинационалним операцијама, у складу са законом који је донет прошле године. Као што је познато, учешће у неким новим операцијама већ је договорено. Један смер избора нових циљева управо се односи на припреме, обуку, организовање, употребу и обезбеђење декларисаних снага за мултинационалне операције по стандардима и нормама који важе у тим операцијама.

Други аспект односи се на професионализацију војске, односно како да нам земље партнери, својим искуствима, помогну у увођењу професионалне војске и свега што професионализацију прати.



Генерал-мајор проф. др Божидар Форца (1957) завршио је Војну академију 1979. године, магистрирао 1994, и докторирао 2003. године. Школу националне одбране завршио је 1997.

Службовао је у Центру војнотехничких школа КоВ ЈНА „Иван Гошњак“ у Загребу од 1979. до краја 1991. године, а од 1992. је у Београду на дужностима у Институту ратне вештине (сада Институт за стратегијска истраживања), Кабинету начелника Генералштаба, Школи националне одбране, био је заменик и начелник Управе за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба, а сада је начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране.

Професор је стратегије у Школи националне одбране и војног менаџмента у Војној академији.

Објавио је књигу, неколико студија и монографија и више стручних и научних чланака у часописима.



Посебан аспект који бих такође истакао је логистика и војно здравство, где имамо добра искуства из мисије у Чаду, па је наставак здравствених активности у мултинационалним операцијама, свакако, један од аспеката где очекујемо даљу успешну сарадњу са чланицама НАТОа и *Партнерства за мир*.

Свакако, не смемо изгубити из вида активности у оквиру партнерства а које су везане за оно што систем одбране Републике Србије може да понуди. Ту, пре свега, мислимо на могућности усавршавања страних припадника у нашим војношколским установама, могућности усавршавања у Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу и другим центрима, заједничке вежбе за мултинационалне операције, те сарадњу у домену одбрамбене индустрије.

□ После „Беле књиге одбране државне заједнице Србија и Црна Гора“, сада ће Србија први пут имати такав документ. Шта се њиме постиже?

Већина земаља света има такав документ којим држава најширем унутрашњем мњењу и страној јавности, на популаран начин, саопштава суштину одбрамбених припрема и спровођења организацијских и других промена у систему одбране.

Основна сврха Беле књиге одбране јесте презентовање резултата реформе система одбране, приоритета у области развоја Војске Србије и планова за наредни период. Усвајањем низа докумената заокружени су стратешко-доктринарни, нормативно-правни и организационо-функционални оквири, тако да су се стекли услови за израду и презентовање Беле књиге одбране.

Радни тим, који води Управа за стратегијско планирање, направио је структуру тог документа и прве верзије носилаца израда појединих делова. У септембру ћемо предложити министру одбране да усвоји структуру и садржаје, да бисмо до краја године и презентовали јавности овај документ.

□ Како оцењујете најредак у изради Националног акционог плана поводом Резолуције 1325 Савета безбедности под називом „Жене, мир и безбедност“?

То је важан задатак који је прихватило Министарство одбране, на препоруку Београдског фонда за политичку изузет-

ност. Ове године обележава се десетогодишњица доношења те резолуције, а од 2004. године посебно се потенцира да све земље чланице УН донесу своје националне акционе планове. До сада је око 30 земаља донело своје планове, а Србија ће бити прва у региону која ће то урадити.

Родна равноправност у Националном акционом плану (НАП) односи се пре свега на сектор безбедности. Систем одбране наше земље може да се похвали да има велику заступљеност жена у систему. НАП је формиран у неколико целина, као што су улога жена у одлучивању, едукација, повећање броја жена на руководећим функцијама... Очекујемо да ће се професионализацијом војске и пријемом на Војну академију број припадница лепшег пола у униформи знатно повећати. Самим тим створиће се услови да оне напредују у каријери заједно са мушкарцима, а тиме и да се појављују на руководећим положајима.

Влада Републике Србије образовала је јуна месеца ове године Радну групу за израду НАП-а, а Министарство одбране пружа стручну и административно-техничку подршку раду те групе. На недавном заједничком састанку Радне групе Владе и Радног тима Министарства одбране усвојен је динамички план израде и донели смо одговарајуће закључке. Сматрамо да ћемо до 15. септембра изаћи са првим нацртом који ћемо предложити радној групи Владе Србије за израду овог документа.

□ Шта систем одбране може очекивати од резултата рада овогодишњег научног скупа SYMOPIS, у септембру на Тари?

Најважније је да уочимо помаке у примени операционих истраживања у систему одбране. Очекујемо добре резултате јер је пријављено преко 200 радова од више од 350 аутора из Србије и иностранства. После стручне рецензије, одабрана су и припремљена за штампање 183 рада, који су разврстани у 26 стандардних секција симпозијума. Припадници Министарства и Војске учествују са 45 радова.

Ово је 37. симпозијум о операционим истраживањима који ће се одржати на Тари, од 21. до 24. септембра. Већ дуги низ година ми смо, поред десетак научних института и факултета из земље, један од равноправних организатора овог симпозијума. Симпозијум представља националну конференцију

са међународним учешћем, која једном годишње окупља операционе истраживаче, како теоретичаре тако и стручњаке из праксе, с циљем да се размене научне и стручне информације, пренесу искуства и саопште нови резултати постигнути у развоју и примени метода операционих истраживања у различитим областима људске делатности.

□ *Одворене су нове могућности за развој научне делатности у земљи? Како користићемо ту шансу у систему одбране?*

Као што је познато, ове године презентована је Стратегија научног и технолошког развоја Србије и у оквиру тога добијена су немала средства од Европске уније, чиме се даје шанса свим научним институцијама и организацијама у земљи да се пројектима кандидују за добијање тих средстава у средњорочном периоду до 2015. године. У том смислу, изменама републичког закона, препозната је и научна делатност у систему одбране, што је нама, научним радницима, као и самом систему, отворило врата да конкуришемо својим пројектима.

Војнотехнички институт већ је конкурисао и акредитован је са неколико пројеката. Војна академија акредитована је као наставно-образовна установа, а ускоро се очекује и акредитација у научном смислу, када ће сви професори са ове установе моћи да се укључе и да кандидују пројекте Војне академије или са неким другим факултетима.

Такође, покренута је иницијатива, а министар одбране донео је и одлуку да све научне организације у систему одбране које сада немају услове за акредитацију, ураде акциони план како ће стећи услове да те акредитације добију. Тиме бисмо искористили шансу да се квалификујемо било за стране, било за домаће пројекте, са једне стране, и знатно унапредимо научни рад у систему одбране, са друге стране. Ово, пре свега, из разлога што је чињеница да нема говора о озбиљним помацима у ма којој сфери људске делатности без удела науке и научног рада.

□ *Како Ви, као генерал у Војсци Србије, процењујете најредак у њеној интероперабилности са другим армијама?*

Када је реч о развоју способности војске, оне су утврђене у Доктрини Војске која је усвојена и оне су кључ дугорочног плана развоја система одбране. Њих, по угледу на најразвијеније земље света, има седам. Такође, утврђени су и чињеници развоја потребних способности Војске, међу којима је и интероперабилност.

У све три сфере развоја система одбране, стратешко-доктринарној, правно-нормативној и организационо-функционал-

ној, можемо рећи да смо интероперабилни са најјачим, најразвијенијим земљама, а посебно са својим окружењем. У стратегији и доктрини, ми практично говоримо истим језиком, односно, говоримо о истим аспектима, водећи рачуна о специфичностима сопственог система посебно. У домену организације и функционисања, између осталог, користе се најбоља страна искуства. У правно-нормативној сфери донети су сви закони и готово сви потребни прописи, како се то ради у најразвијенијим земљама.

У раду Групе Србија-НАТО за реформу система одбране најсвеобухватнији је управо радни сто број четири који се бави способностима војске. Председник Србије донео је смернице за развој оперативних и функционалних способности Војске до 2015. године. У фокусу је стварање потребних способности војске и зато радни сто број четири укључује око 30 партнерских циљева. Изузетно интересовање земаља чланица ЕУ и Програма Партнерство за мир управо је за рад тог радног стола.

*Родна равноправност у Националном акционом плану (НАП) односи се пре свега на сектор безбедности. Очекујемо да ће се професионализацијом војске и пријемом на Војну академију број припадника лејшег пола у униформи знатно повећати. Самим тим створиће се услови да оне најпредују у каријери заједно са мушкарцима, а тиме и да се појављују на руководећим положајима.*

□ *Од скоро сте на челу Управе за стратешкијско планирање. Шта ћете поштенцирати у њеном раду у будућем периоду?*

Задаци на којима сада радимо дефинишу највећи део задатака који нас очекује наредне године, али и убудуће. Дугорочни план развоја система одбране, када га усвоји Народна скупштина, уједно ће лимитирати и диктирати задатке које ћемо радити у наредном периоду. Значајни задаци очекују нас у домену планирања одбране Републике Србије и употребе Војске, као и доношење новог Стратешког прегледа одбране, који је практично операционализација Дугорочног плана развоја система одбране.

Управа је стручни орган Сектора за политику одбране у планирању. Њене надлежности су прописане, а активности у наредној години и убудуће одобриће и наредити топ менаџмент Министарства одбране. Као начелник Управе, потенцираћу тимски рад експерата на сваком задатку, квалитет рада, поштовање рокова и одговорност за резултате, са једне и,

перманентност стручног и научног усавршавања припадника Управе, са друге стране.

Као начелник Управе, својим потписом, стајаћу иза сваког урађеног посла. Међутим, у Управи ће се водити рачуна о томе ко је шта и како урадио. Награђивање према резултатима рада биће једна од мојих активности. ■

Раденко МУТАВЦИЋ  
Биљана МИЉИЋ